

memòria viscuda

Una fàbrica del Putxet

Records de la sederia Vilà Ruvira, la Fàbrica Vermella

► Jesús Mestre Godes

Avui he pujat, com molts anys enrere, el carrer Homer i m'he arribat fins els Jardins del Turó del Putxet i veure, una vegada més, tot descansant, una bona part de Collserola, aquest pulmó verd de Barcelona, que cada vegada és menys verd...

Tot pujant, no he pogut deixar de veure el conjunt de cases que, a la meua esquerra, estan ocupant, ja de fa anys, la gran superfície que abrigava una de les fàbriques tèxtils més importants, tant pel conjunt del seu gran edifici, com per la qualitat de la seva producció de teixits de seda artificial, el raïó. A Sant Gervasi era popularment coneguda com la "Fàbrica Vermella".

Quan vaig acabar els estudis de peritatge tèxtil, vaig entrar al despatx del cap d'estudis per acomiadar-me. Em va fer asseure —cosa que no havia fet mai en les variades vegades que vaig estar-hi abans— i després de divagar sobre el trencament que cada any es produïa amb els seus alumnes, em va preguntar si ja tenia emparaulada alguna feina.

Li vaig dir la veritat: me n'havien proposat una, a través d'uns parents: una petita fàbrica de cotó al capdamunt de Gràcia, però sense cap mena de futur.

—Però és una bona idea per començar. Necessites passar de la teoria a la pràctica... i quan vegis que els telers no et mossen, torna'm a veure...

Vaig sortir content de la visita i quan vaig anar a la fàbrica, vaig confirmar la meua impressió anterior: seria un bon aprenentatge... però res més. No obstant això, després, em va saber greu haver de deixar-los... Va ser als tres mesos, després que hagués anat veure el Sr. Pinyol, el cap d'estudis. Sempre recordaré les seves paraules:

—T'estava esperant... Precisament m'han demanat un xicot com ajudant de contramestre, en una de les millors fàbriques de Barcelona...

Jo vaig arrufar el nas. Tenia la convicció que pels estudis i la pràctica que havia fet, podia aspirar, almenys, a contramestre. El Sr. Pinyol ho va advertir i em va dir que la proposta d'introduir-me a aquesta fàbrica, era un dels millors passos que podia fer. I a més, hi podia entrar immediatament.

—Mira, tu vés a la fàbrica Vilà Rubira, parles amb el director, el Sr. Blanch i se-

A sobre, detall del plànol de Viven Martorell de 1929, on es veu l'emplaçament de la Fàbrica Vermella, a la cantonada dels carrers d'Homer i Escipió. Al costat, fotografia actual del lloc on hi havia la fàbrica, avui ocupat per habitatges.

gons vegis, decideix-te... però, no badis! Vaig concertar telefònicament la visita amb el Sr. Blanch i i, per primera vegada a la meua vida vaig enfilar Homer amunt, fins que a la mà esquerra vaig veure una gran fàbrica, tota ella de maons vermells i que semblava molt nova. Era Vilà Rubira SA, la Fàbrica Vermella, pel color dels maons a les façanes. Vaig entrar-hi, i vaig demanar pel Sr. Blanch. Després d'una estona —pels meus nervis em va semblar llarga— va entrar el director, que em va fer tota una sèrie de preguntes tant personals com tècniques, i que vaig contestar com millor sabia. Estàvem en un gran despatx perfectament ordenat, quasi bé luxós. En res s'assemblava a la fàbrica de Gràcia. Només el soroll amortit dels telers, et tornava a la realitat.

Penso que el Sr. Blanch em va explicar ben bé el que s'esperava de mi, el que guanyaria, i altres coses, però jo estava tan sorprès i admirat, que no recordo res més que sí, ho acceptava tot. Llavors ell em va ensenyar tota la fàbrica: es tractava d'una gran nau, una immensa nau, plena de telers que feien un soroll aterridor, si el comparava amb el de la fabriqueteta de Gràcia. No hi havia ni una sola columna, els corredors de circulació semblaven acabats de polir, tant nets i lluents que els veia. El soroll era eixordador: la immensa nau, plena de telers, estava a ple rendiment i la conversa amb el Sr. Blanch es feia més que difícil. Em va ensenyar les altres dependències i els magatzems, que estaven en el pis de sota, tot d'una netedat fora de mida, tractant-se d'una fàbrica tèxtil.

En el moment d'acomiarar-me, em va dir:

—Esperi's. Ja té el permís del Radium? Jo em vaig quedar parat: de qui diu?

El senyor Blanch, al veure la meua cara d'ignorància supina, m'ho va explicar:

—El Radium és el sindicat obrer tèxtil,...a l'ombra. No tenen cap legalitat, però nosaltres no ens interessa quedar-hi malament. I per això, si ells no l'hi donen la seva aprovació, no pot treballar aquí...

Érem en plena època franquista, potser la més dura de la postguerra... i jo no entenia res. Però vaig anar al bar que em va indicar el senyor Blanch i en una taula al final del bar hi vaig trobar l'home del Radium. Va ser una entrevista dura però al final va ser amigable. Em va donar un cartó amb una R, pel senyor Blanch, que volia dir que se m'acceptava.

Vaig entrar pel fer el torn primer: començàvem a les sis del matí i recordo que m'havia de llevar abans de les cinc, anar a buscar el tramvia 64 a la Bonanova, baixava al carrer Muntaner i des d'allà caminant pels carrers de Sant Gervasi com si volés anar a la plaça Lesseps, però abans d'arribar-hi agafava el carrer Homer fins que al capdamunt hi havia Vilà Rubira SA. Al mig any de fer ajudant, vaig passar a contramestre i així vaig passar tres anys a la fàbrica Vermella. La meua vida va fer un canvi substancial i del món tèxtil vaig passar al de tècnic comercial precisament dirigit cap a la mateixa indústria.

Uns anys després, el Sr. Blanch em va assabentar dels canvis que s'estaven produint a l'empresa, pels variants que va imposar l'hereu, en Vilà Reyes. No tot va anar bé, i per els diaris es va conèixer el final poc lluit dels seus telers sense llançadora. Sembla que la gravetat de la situació va portar a la desaparició de l'empresa i de la fàbrica que, tot s'ha de dir, ocupava un lloc més adient per l'edificació urbana que la d'un perímetre industrial. Però cada vegada que m'enfilo per Homer per gaudir de la pau i les vistes que assaboreixo des del Putxet, quan passo per davant del conjunt de cases aixecades en el perímetre de la Fàbrica Vermella, no deixo d'enyorar-la. Potser es que estic enyorant el temps de la meua joventut.

Jesús Mestre Godes és escriptor d'història, autor d'*El's càters*. El 2014, a proposta del districte de Sarrià - Sant Gervasi, l'Ajuntament li va concedir la Medalla d'Honor de la Ciutat